

Parshat Terumah: To Build a Mikdash  
Torah in Motion Parshat HaShavuah 5785  
Devora Chait-Roth

1. שמות פרק כה (פרשת תרומה)

- (א) וַיְדַבֵּר יְקֹוֹק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:  
(ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבָבוֹ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי:  
(ג) וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתָם זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת:  
(ד) וְיִתְכַלֵּת וְאֲרַגְמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים:  
(ה) וְעֹרֹת אֵילִם מְאֻדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וְעִצֵי שִׁטִּים:  
(ו) שֶׁמֶן לְמָאֵר בְּשִׁמִּים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים:  
(ז) אַבְנֵי שֹהַם וְאַבְנֵי מְלֵאִים לְאֹפֶד וְלַחֹשֶׁן:  
(ח) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם:  
(ט) כָּכֵל אֲשֶׁר אֲנִי מֵרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תְּבֻנֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבֻנֹת כָּל כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ:

2. רש"י שמות פרק כה (פרשת תרומה)

- (ח) ועשו לי מקדש - ועשו לשמי בית קדושה:  
(ט) ככל אשר אני מראה אותך - כאן את תבנית המשכן. צ המקרא הזה מחובר למקרא שלמעלה הימנו ועשו לי מקדש ככל אשר אני מראה אותך:  
וכן תעשו - לדורות אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כלי בית עולמים, כגון שולחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אלו תעשו אותם. ואם לא היה המקרא מחובר למעלה הימנו, לא היה לו לכתוב וכן תעשו אלא כן תעשו, והיה מדבר על עשיית אהל מועד וכליו:

3. דברים פרק יב (פרשת ראה)

- (א) אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַן יְקֹוֹק אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיךָ לָךְ לְרִשְׁתָּהּ כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל הָאָדָמָה:  
(ב) אַבְד תֵּאבְדוּן אֶת כָּל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם עַל הַהָרִים הָרְמִים וְעַל הַגְּבְעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן:

- (ג) וּנְתַצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתֵם וְשִׁבְרֹתֵם אֶת מִצְבְּתֵם וְאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בְּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמֵם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא:
- (ד) לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לִיקוּק אֱלֹהֵיכֶם:
- (ה) כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְקוּק אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שְׁבֵטֵיכֶם לְשׂוֹם אֶת שְׁמוֹ שֵׁם לְשַׁכְּנוֹ תִדְרָשׁוּ וּבֵאתֶם שָׁמָּה:
- (ו) וְהִבֵּאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֶת מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם וְאֶת תְּרוּמַת יְדְּכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבְּתֵיכֶם וּבְכֹרֶת בְּקִרְכֶם וְצֹאנְכֶם:
- (ז) וְאֶכְלַתֶּם שֵׁם לִפְנֵי יְקוּק אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם בְּכָל מִשְׁלַח יְדְּכֶם אֲתֶם וּבְתֵיכֶם אֲשֶׁר בֵּרַךְ יְקוּק אֱלֹהֵיךָ:
- (ח) לֹא תַעֲשׂוּן כָּל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו:
- (ט) כִּי לֹא בָאתֶם עַד עַתָּה אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנְּחִלָּה אֲשֶׁר יְקוּק אֱלֹהֵיךָ נָתַן לָךְ:
- (י) וְעִבְרַתֶּם אֶת הַיַּרְדֵּן וּישְׁבַתֶּם בְּאַרְץ אֲשֶׁר יְקוּק אֱלֹהֵיכֶם מִנְחִיל אֲתֶכֶם וְהִנִּיחַ לָכֶם מִכָּל אִיבֵיכֶם מִסָּבִיב וּישְׁבַתֶּם בְּטַח:
- (יא) וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְקוּק אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שֵׁם שָׁמָּה תָבִיאוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֲתֶכֶם עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם וְתְרוּמַת יְדְּכֶם וְכָל מִבְּחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְרֹו לִיקוּק:

#### 4. ספר מצוות גדול עשין רמזי מצוות עשה

קסג לבנות בית הבחירה שנאמר (שמות כה, ח) ועשו לי מקדש וגומר וכן תעשו ונאמר (דברים יב, יא) והיה המקום אשר יבחר ה' א-להיכם לשכן את שמו שם וגומר. שם ביארנו היאך נעשו האולם וההיכל והעזרה והמזבחות והכלים והשערים והלשכות ודין קדושת הבית וקדושת העיר אם היא עדיין קיימת: (סה"מ כ, בית הבחירה פ"א ה"א)

#### 5. ספר מצוות גדול עשין סימן קסג

בפרק כהן גדול (סנהדרין כ, ב) תניא שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתם לארץ, להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ואחר שיניח להם המקום מכל אויביהם מסביב לבנות בית הבחירה שנאמר (דברים יב, יא) ועברתם את הירדן וישבתם בארץ ואחר כך והיה המקום אשר יבחר ה' א-להיכם לשכן שמו שם שמה תביאו את כל אשר אני מצוה אתכם עולותיכם וזבחיכם וגומר, וכבר

מנינו למעלה (עשה קיד קטו) העמדת המלך והכרתת עמלק, **זמן מצוה זו של בניין בית הבחירה לא הגיעה עד ימי דוד** וכן הוא אומר בדוד (שמואל ב ז, א ב) ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מכל אויביו מסביב ויאמר המלך אל נתן הנביא הנה אנכי עומד בבית ארזים וארון (ברית ה') [הא-להים] יושב בתוך היריעה, **והמקום הנבחר הוא [ב]ירושלם בהר המוריה** שנאמר ויאמר דוד זה(ו) [הוא]ב בית [ה'] [ה]אלהים וזה מזבח לעלה [ל]ישראל ואומר (תהלים קלב, יד) **זאת מנוחתי עדי עד** (עי' רמב"ם בית הבחירה פ"א ה"ג)

ונאמר **ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלים בהר המוריה, ושם נעקד יצחק** (עי' רמב"ם פ"ב הל"א, ב) שנאמר (בראשית כב, ב) ולך לך אל ארץ המוריה. בימי עזרא כשבנו בית המקדש בנוהו מעין בנין שלמה המפורש במלכים ומעין דברים המפורשין בבניינו של יחזקאל (ע"פ רמב"ם פ"א ה"ד) שנתנבא על [ה]בנין העתיד לבנות, רק שהגדילו מדתו יותר מבניינו של שלמה (ב"ב ג, א ע"ש):

#### 6. ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה כ

**והמצוה העשרים היא שצונו לבנות בית עבודה. בו יהיה ההקרבה והבערת האש תמיד ואליו יהיה ההליכה והעליה לרגל והקבוץ בכל שנה כמו שיתבאר (מ"ע כז - ט לט מו נב - ד פג - ה ול"ת פט - צ קנו) והוא אמרו יתעלה (ר"פ תרומ') ועשו לי מקדש. ולשון ספרי (ראה יב י - יא וסנה' כ ב) שלש מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ למנות להם מלך (מ' קעג) ולבנות להם בית הבחירה ולהכרית זרעו שלעמלק (מ' קפח). הנה התבאר שבנין בית הבחירה מצוה בפני עצמה. וכבר בארנו (ריש שרש יב) שזה הכלל הוא כולל חלקים ושהמנורה והשלחן והמזבח וזולתם כלם הם מחלקי המקדש והכל ייקרא מקדש וכבר ייחד הציווי בכל חלק וחלק. אמנם אמרו במזבח (ס"פ יתרו) מזבח אדמה תעשה לי, שייחשב בכתוב הזה שהוא מצוה בפני עצמה חוץ ממצות מקדש, הענין בו כמו שאספר לך. אולם פשטיה דקרא הנה הוא מדבר בשעת היתר הבמות שהיה מותר לנו בזמן ההוא שנעשה מזבח אדמה בכל מקום ונקריב בו. וכבר אמרו עליהם השלום כי ענין זה הוא שצוה לבנות מזבח שיהי' מחובר בארץ ושלא יהי' נעתק ומטלטל כמו שהיה במדבר. והוא אמרם במכילתא דר' ישמעאל בפירוש זה הפסוק כשתכנס לארץ עשה לי מזבח המחובר באדמה. וכאשר היה הדבר כן הנה זה הציווי נוהג לדורות והוא מחלקי המקדש רוצה לומר שיבנה מזבח מאבנים בהכרח. ובמכילת' (ס"פ יתרו ור"פ אם כסף הוב' במ' מד וקצז) אמרו בפירוש אמרו יתעלה (שם) ואם מזבח אבנים תעשה**

לי אמרו רבי ישמעאל אומר כל אם ואם שבתורה רשות חוץ משלשה אחד מהם ואם מזבח אבנים. אמרו ואם מזבח אבנים חובה אתה אומר חובה או אינו אלא רשות תלמוד לומר אבנים שלמות תבנה את מזבח י"י אלהיך. וכבר התבארו דיני מצוה זו בכללה כלומר בנין המקדש ותבניתו ובנין המזבח ודינו במסכתא מחוברת לזה והיא מסכת מדות. וכן התבאר תבנית המנורה והשלחן ומזבח הזהב ומקומם בהיכל בגמר מנחות (כח - ט א, צו - ט ב) ויומא (לג ב):

#### 7. רמב"ם הלכות בית הבחירה הקדמה

הלכות בית הבחירה. יש בכללן שש מצות, שלש מצות עשה, ושלוש מצות לא תעשה. וזה הוא פרטן: (א) **לבנות מקדש**. (ב) שלא לבנות המזבח גזית. (ג) שלא לעלות עליו במעלות. (ד) ליראה מן המקדש. (ה) לשמרו סביב. (ו) שלא להשבית שמירתו. וביאור מצות אלו בפרקים אלו.

#### 8. רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק א

הלכה א

**מצות עשה לעשות בית ליי' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו לי מקדש, וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו, והיה לפי שעה שנאמר כי לא באתם עד עתה וגו'.**

הלכה ב

כיון שנכנסו לארץ העמידו **המשכן בגלגל** ארבע עשרה שנה שכבשו ושחלקו, ומשם **באו לשילה ובנו שם בית של אבנים** ופרשו יריעות המשכן עליו ולא היתה שם **תקרה**, ושס"ט שנה עמד משכן שילה וכשמת עלי חרב **ובאו לנוב ובנו שם מקדש**, וכשמת שמואל חרב **ובאו לגבעון ובנו שם מקדש ומגבעון באו לבית העולמים**, וימי נוב וגבעון שבע וחמשים שנה.

הלכה ג

כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית ליי' ולהקריב בהן קרבן, ואין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד ובהר המוריה שבה נאמר ויאמר דויד זה הוא בית יי' האלהים וזה מזבח לעולה לישראל ואומר זאת מנוחתי עדי עד.

## 9. כסף משנה הלכות בית הבחירה פרק א

{הביא דברי הרמב"ם בספר המצוות ודברי הסמ"ג}... ונראה שלא רצה לומר שהמצוה היא ועשו לי מקדש כמ"ש רבינו משום דהוא קרא במשכן שבמדבר מיירי ורבינו לא נראה לו שהמצוה היא והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם וגו' וכסמ"ג משום דהתם לא פקיד לבנות בית הבחירה אלא סיפור בעלמא הוא דקאמר שיביאו קרבנות למקום שיבחר ה' אבל לא מצינו במקרא ציווי שיבנו בית הבחירה ואע"פ שבפרק כ"ג הביאו מקרא דוהיה המקום אשר יבחר ה' לא לענין שיהא ציווי בנין בית הבחירה ממקרא זה אלא לומר שהכרתת זרעו של עמלק קודמת לבנין בית הבחירה מדכתיב והיה בהניח לכם מכל אויביכם וכו' והיה המקום אשר יבחר ה' ולפיכך לא רצה להביא ראיה מפסוק זה והביא ראיה מועשו לי מקדש ואע"ג דההיא פרשה במשכן שבמדבר מיירי משמע דהאי קרא כלל הוא לכל מקום בין למשכן שבמדבר בין לשילה ונוב וגבעון בין לבית עולמים ודיקא נמי דקאמר ועשו לי מקדש ולא קאמר ועשו לי משכן. וכן הוא בגמרא סנהדרין ט"ז שבעות י"ד וכן תעשו לדורות וכו'.

## 10. רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק א

הלכה ה

ואלו הן הדברים שהן עיקר בבנין הבית, עושין בו קדש וקדש הקדשים ויהיה לפני הקדש מקום אחד והוא הנקרא אולם, ושלשתן נקראין היכל, ועושין מחיצה אחרת סביב להיכל רחוקה ממנו כעין קלעי החצר שהיו במדבר, וכל המוקף במחיצה זו שהוא כעין חצר אהל מועד הוא הנקרא עזרה והכל נקרא מקדש.

## 11. משנה מסכת זבחים פרק יד

משנה ד

עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועבודה בבכורות משהוקם המשכן נאסרו הבמות ועבודה בכהנים קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים קדשים קלים בכל מחנה ישראל:  
משנה ה

באו לגלגל והותרו הבמות **קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים קדשים קלים**  
**בכל מקום:**

משנה ו

באו לשילה נאסרו הבמות לא היה שם תקרה אלא בית של אבנים מלמטן ויריעות  
מלמעלן והיא היתה מנוחה **קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים קדשים קלים**  
**ומעשר שני בכל הרואה:**

משנה ז

באו לנוב ולגבעון הותרו הבמות **קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים קדשים**  
**קלים בכל ערי ישראל:**

משנה ח

באו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להם עוד היתר והיא היתה נחלה **קדשי**  
**קדשים נאכלים לפני מן הקלעים קדשים קלים ומעשר שני לפני מן החומה:**

12. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף קטז עמוד ב (פרק יד - פרת חטאת)

קדשים קלים נאכלים [בכל מחנה ישראל]. אמר רב הונא: בכל מקומות ישראל, אבל  
מחנה לא הוי. איתיביה ר"נ לרב הונא: **ומחנות במדבר לא הואי?** והא תניא: כשם  
שמחנה במדבר כך מחנה בירושלים, מירושלים להר הבית מחנה ישראל, מהר  
הבית לשער נקנור מחנה לוי, מכאן ואילך מחנה שכינה, והן הן קלעים שבמדבר!  
אלא אימא: בכל מקום מחנה ישראל. פשיטא! מהו דתימא איפסלו ביוצא, קמ"ל.  
ואימא ה"נ! אמר קרא: ונסע אהל מועד, **אע"פ שנסע אהל מועד הוא.**

13. רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ז

הלכה יא

**שלוש מחנות היו במדבר**, מחנה ישראל והוא ארבע מחנות ומחנה לוי שנאמר בה  
וסביב למשכן יחנו, ומחנה שכינה והוא מפתח חצר אהל מועד ולפנים, **וכנגדן**  
**לדורות**, מפתח ירושלים עד הר הבית כמחנה ישראל, ומפתח הר הבית עד פתח  
העזרה שהוא שער ניקנור כמחנה לוי, ומפתח העזרה ולפנים מחנה שכינה, והחיל  
ועזרת הנשים מעלה יתירה בבית עולמים.